

3. 20. DANI RAMIRA I
ZORANA BUJASA

7. - 9. TRAVNJA / APRIL 2011.
Zagreb, Filozofski fakultet / Faculty of
Humanities and Social Sciences

Anita Vulić-Prtorić, Marta Cifrek-Kolarić, Lucija Mičić
ODJEL ZA PSIHOLOGIJU SVEUČILIŠTE U ZADRU

**ISTRAŽIVANJA NA KATEDRI ZA
KLINIČKU I ZDRAVSTVENU
PSIHOLOGIJU**

3 SKUPINE ISTRAŽIVANJA:

1. Područje **razvojne psihopatologije**

- *Stručni i znanstveni radovi, priručnici, sveučilišni udžbenik*
- *Kolegij Razvojna psihopatologija*
- *Projekt Poliklinika za zaštitu djece i adolescenata*

2. Područje **pedijatrijske psihologije**

- *Stručni i znanstveni radovi, znanstvena monografija*
- *Kolegij Pedijatrijska psihologija*

3. Područje **kvalitete života studenata**

- *Stručni radovi i konferencijska priopćenja*
- *Osnivanje Studentskog savjetovaništa*
- *Studentski projekti, međunarodni projekti*
- *Kolegiji: Vršnjačka podrška i Vještine studiranja*

1. RAZVOJNA PSIHOPATOLOGIJA

Prof.dr.sc. Anita Vulić-Prtorić

OPIŠ ZNANSTVENOISTRAŽIVAČKOG PROJEKTA

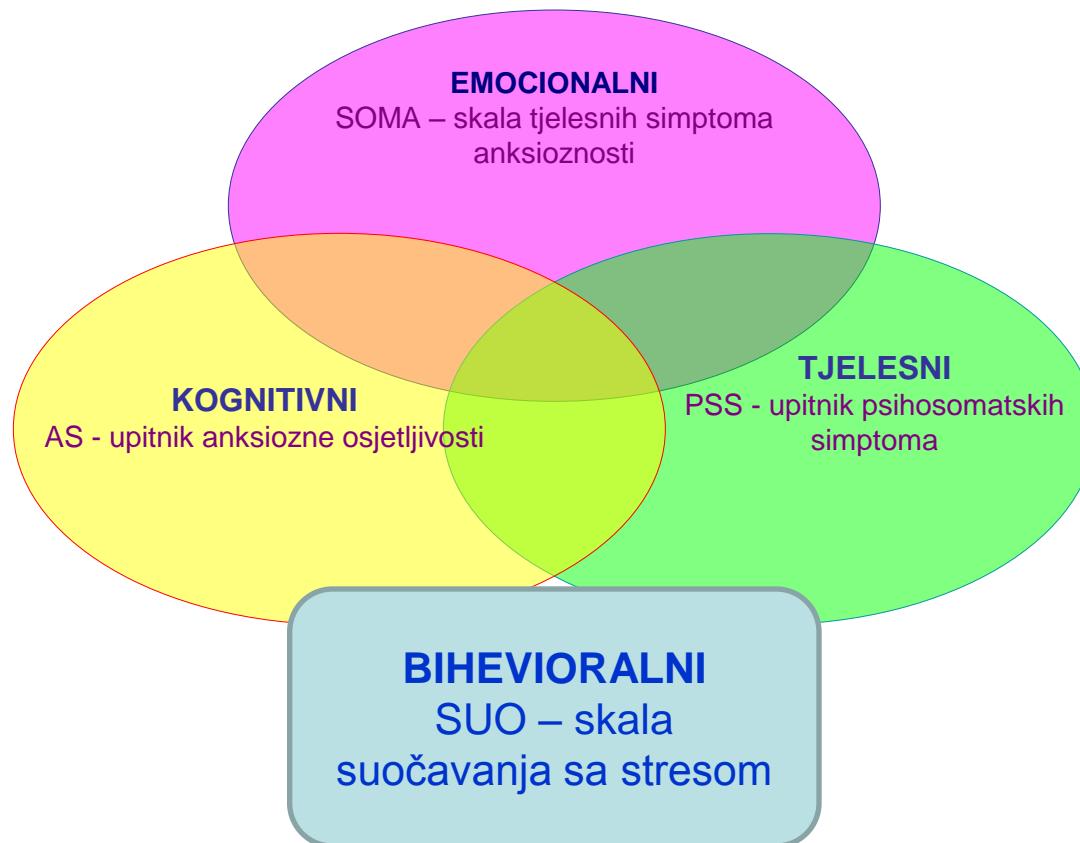
- *Psihosocijalni aspekti psihopatologije u djetinjstvu i adolescenciji* - od 2002. do 2005. godine.
- **CILJ** je bio utvrditi prevalenciju nekih psihopatoloških pojava u djece i adolescenata u Hrvatskoj, te identificirati kontekstualne rizične i zaštitne čimbenike koji djeluju na razvoj tih pojava.
- **ISPITANICI**
 - uzorak od preko **3000 ispitanika** u 7 gradova Hrvatske (od Dubrovačke regije do Slavonije), učenici od 5. razreda osnovnih do 4. razreda srednjih škola.
 - **klinički uzorak - oko 400** djece i adolescenata koji su se u navedenom razdoblju javili kliničkim psiholozima zbog emocionalnih problema u Zagrebu, Požegi, Bjelovaru, Zadru i Splitu.
- <http://bib.irb.hr>

MJERNI INSTRUMENTI

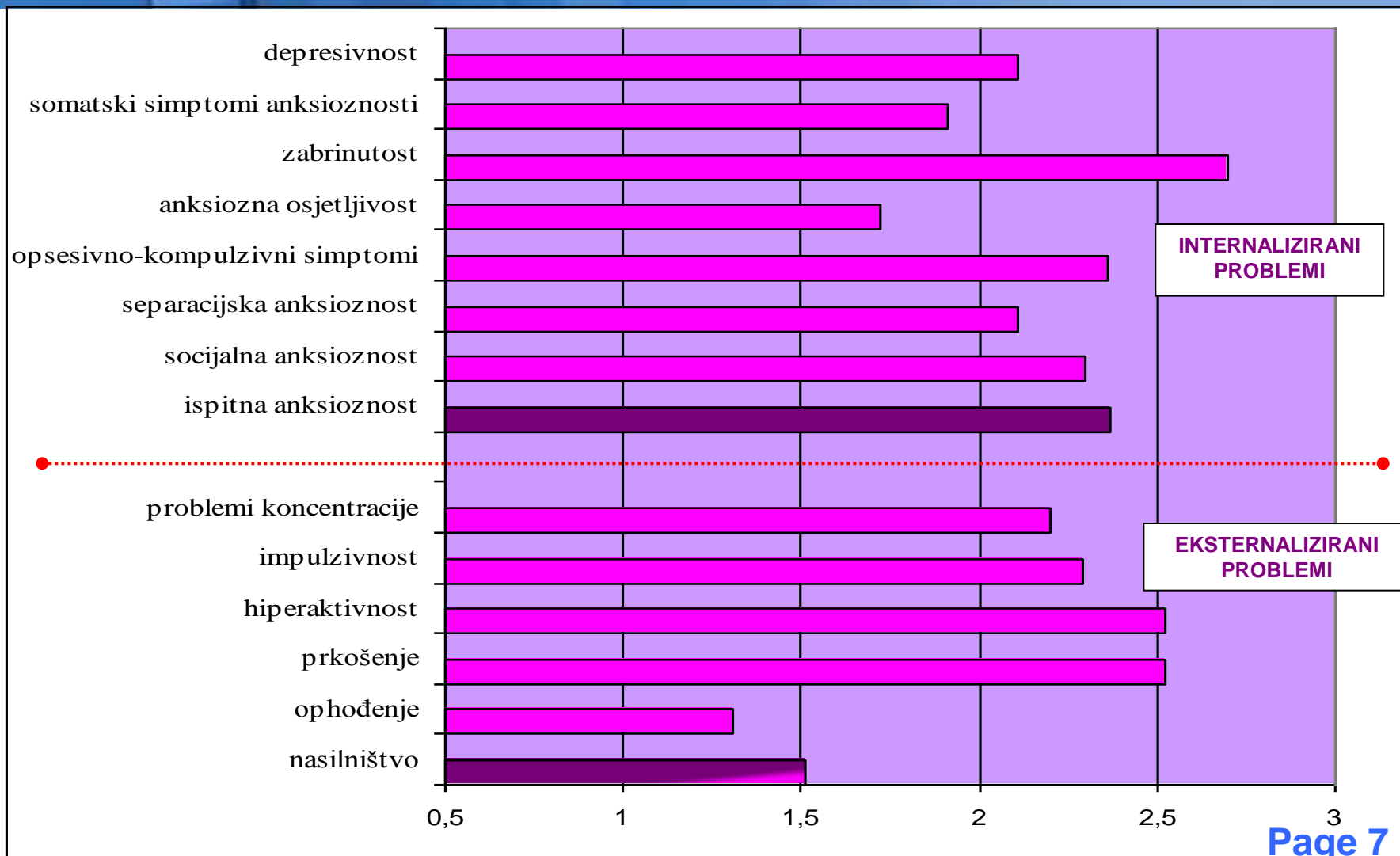
- Skala strahova i anksioznosti - **SKAD-62**
- Skala depresivnosti – **SDD**
- Skala psihosomatskih simptoma – **PSS**
- Skala hiperaktivnosti – **HIP**
- Skala agresivnosti – **SNOP**
- Upitnici za procjenu kvalitete života povezane sa zdravljem – PedsQL
- Skala suočavanja sa stresom – **SUO**
- Skala samoefikasnosti - SEQ-C
- Skala perfekcionizma –MPS-F
- Skala smisla života – SSŽ
- Skale obiteljskih odnosa -**KOBI, SPRP, BLK**
- Skala stresnih životnih događaja – **STRES-D**

ALGORITAM SAMOPROCJENE TJELESNIH SIMPTOMA

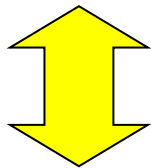
INTERNALIZIRANI I EKSTERNALIZIRANI PROBLEMI U DJETINJSTVU I ADOLESCENCIJI

RIZIČNI/ZAŠTITNI OSOBNI I KONTEKSTUALNI ČIMBENICI I PSIHOLOŠKI PROBLEMI

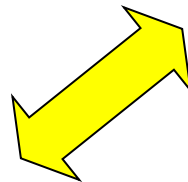
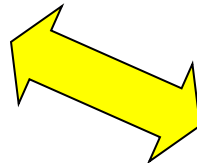
OSOBNI

- Dob i spol
- Samopoštovanje
- Samoeфикаsnost
- Emocionalna inteligencija
- Empatija
- Altruizam
- Asertivnost
- Beznadnost
- Strategije suočavanja sa stresom

KONTEKSTUALNI

- Školski uspjeh
- Obiteljski odnosi
- Stresni životni događaji

PSIHOLOŠKI PROBLEMI

- Anksioznost
- Depresivnost
- Somatizacija
- Psihosomatski simptomi
- Hiperaktivnost
- Impulzivnost
- Nepažnja
- Agresivnost

Psihološki problemi u odnosu na spol i dob ispitanika

- **Anksioznost** je općenito češća među djevojčicama, a s obzirom na pojedine aspekte anksioznosti pokazalo se
 - 1) da su djevojčice svih dobnih skupina značajno anksioznije od dječaka u situacijama separacije,
 - 2) da su srednjoškolske djevojčice značajno zabrinutije, te anksioznije u socijalnim i ispitnim situacijama od dječaka, i
 - 3) da ne postoje značajne razlike ni s obzirom na dob niti spol u skali opsesivno-kompulzivnih simptoma.
- **Depresivnost, sklonost somatizaciji, psihosomatski simptomi i anksiozna osjetljivost** su izraženiji u uzorku djevojčica, ali tek od 14. godine ti simptomi postaju sve izraženiji i učestali, pa od te dobi i raste razlika između djevojčica i dječaka.
- Dječaci postižu više rezultate u **hiperaktivnosti, impulzivnosti, teškoćama usmjeravanja pažnje** i u različitim aspektima **agresivnosti**.

PSIHOLOŠKI PROBLEMI I OSOBNI RIZIČNI I ZAŠTITNI ČIMBENICI

- **Samopoštovanje** je značajno povezano sa svim aspektima anksioznosti i depresivnosti. Dobivene su visoke negativne korelacije koje se međusobno statistički značajno razlikuju: samopoštovanje je u većoj mjeri dio klastera depresivnih simptoma nego anksioznih.
- **Beznadnost** je u većoj mjeri povezana s depresivnosti nego anksioznosti, predstavljajući dio kognitivnog depresivnog stila.
- **Emocionalna inteligencija i empatija** su važni čimbenici u razvoju samoregulacije ponašanja, u istraživanjima su utvrđene niske (negativne) korelacije.
- **Altruizam** je značajan zaštitni čimbenik u razvoju agresivnog ponašanja, dok je
- **Asertivnost** značajno pozitivno korelira s agresivnosti, što je vjerojatno u većoj mjeri metodološki problem nego što se asertivno ponašanje doživljava u određenoj mjeri kao agresivno.

PSIHOLOŠKI PROBLEMI I OSOBNI RIZIČNI I ZAŠTITNI ČIMBENICI

Školski uspjeh i psihološki problemi

Ukupni rezultat na skali:	Psihološki problem:	r	N
<i>SKAD-62</i>	<i>Anksioznost</i>	-0,14	607
<i>SDD</i>	<i>Depresivnost</i>	-0,21	675
<i>SOMA</i>	<i>Somatizacija</i>		607
<i>PSS</i>	<i>Psihosomatski simptomi</i>	-0,09	1249
<i>AS</i>	<i>Anksiozna osjetljivost</i>	-0,10	607
<i>HIP</i>	<i>Hiperaktivnost</i>	-0,18	1106
<i>SNOP</i>	<i>Agresivnost</i>	-0,22	1106

PSIHOLOŠKI PROBLEMI I OSOBNI RIZIČNI I ZAŠTITNI ČIMBENICI

- Korištenje određenih **strategija suočavanja sa stresom** pokazalo se značajno za pojedine psihološke probleme:
 - anksiozna djeca najčešće koriste strategiju **izbjegavanja**,
 - depresivna **emocionalno pražnjenje**,
 - djeca sklona somatizaciji **kognitivno restrukturiranje**,
 - djeca sa psihosomatskim tegobama i anksiozno osjetljiva djeca **emocionalno pražnjenje i izbjegavanje**.

PSIHOLOŠKI PROBLEMI I KONTEKSTUALNI RIZIČNI I ZAŠTITNI ČIMBENICI

- **Stresni životni događaji** može pridonijeti većoj ranjivosti i pojavljivanju većeg broja simptoma anksioznosti, osobito kada su ti stresni događaji vezani za **socijalne odnose** ili se događaju u nekom socijalnom okruženju.
- Socijalni događaji, zajedno s događajima u školskom okruženju, osobito su bili stresni za djevojčice sklone **somatizaciji**.
- Djeca sklona **depresivnosti** pokazuju veću ranjivost za stresne životne događaje - s depresivnim simptomima visoka povezanost je utvrđena osobito za stresne životne događaje iz obiteljskog, školskog i socijalnog konteksta.

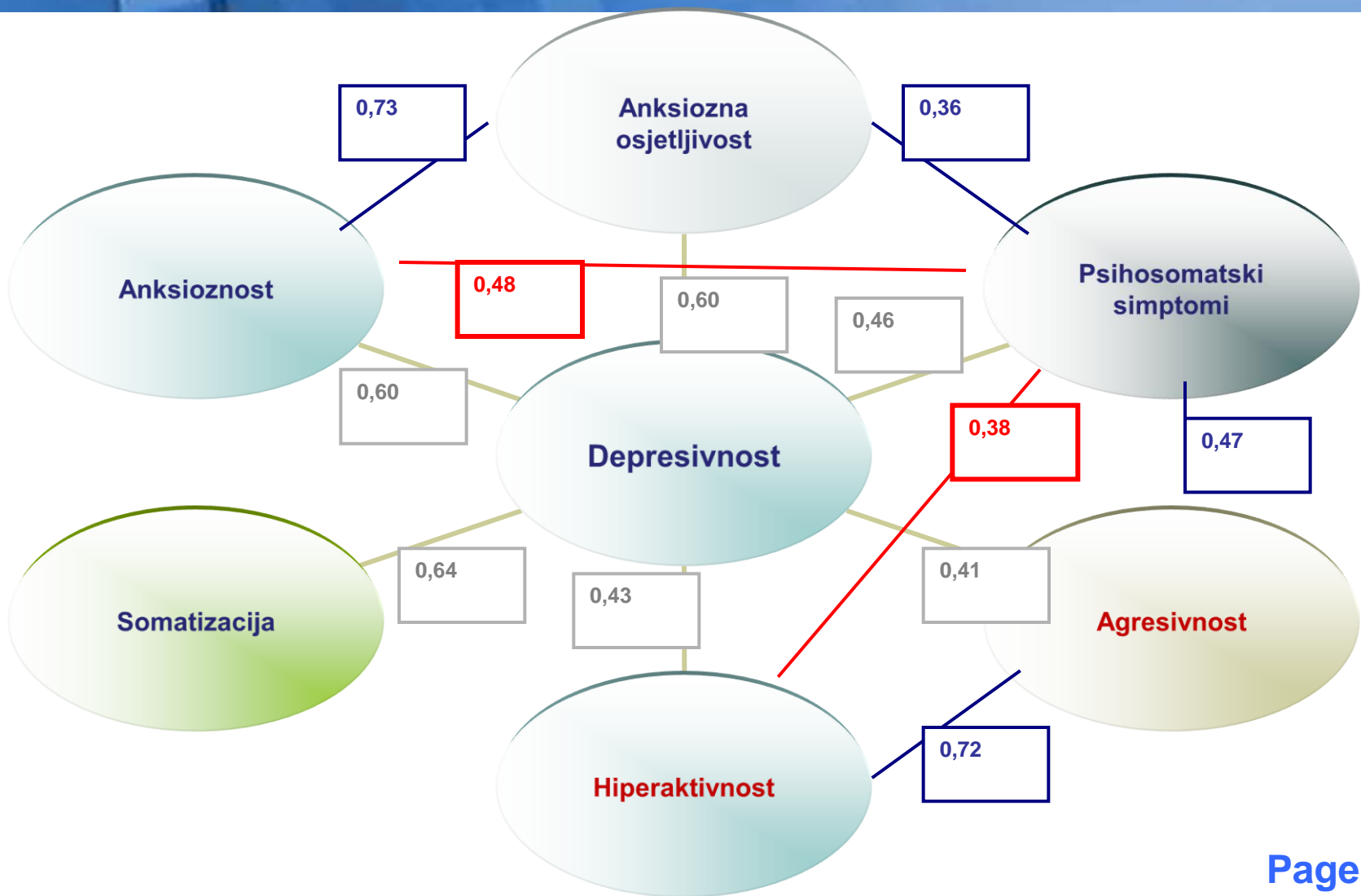
Psihološki problemi i kontekstualni rizični i zaštitni čimbenici

- **Obiteljski odnosi**

- djeca koja imaju osjećaj da ih roditelji pretjerano kontroliraju, da ih sputavaju i nadziru, u većoj su mjeri izložena riziku za razvoj **anksioznosti, psihosomatskih simptoma, hiperaktivnosti**
- za razvoj **depresivnosti i somatizacije** presudan doživljaj djeteta da ga roditelji odbacuju, da nemaju vremena za njega, ne čuju ga i ne uvažavaju.

POVEZANOST IZMEĐU RAZLIČITIH PSIHOLOŠKIH PROBLEMA

PEDIJATRIJSKA PSIHOLOGIJA
Marta Cifrek Kolarić, prof.

UZORCI

1. Poremećaji prehrane

2. Dijabetes tip 1

3. Abdominalna bol

4. Astma

5. Glavobolja

- *klinički uzorak djece s glavoboljama (N= 43)*
- *neklinički uzorak djece s glavoboljama (N= 59)*
- *kontrolni uzorak zdrave djece (N=42)*

5. Sinkopa

- *164 učenice u dobi od 15 do 18 godina*
- *adolescentice koje se bave baletom (N=30) i gimnastikom (N=30) te srednjoškolke koje se ne bave sportom izvan nastave (N=120) u dobi od 14 do 18 godina*

- *47 djece oboljele od dijabetesa tip 1 u dobi od 10 do 15 godina*
- *42 zdrava djeteta u dobi od 10 do 15 godina*

- *73 djeteta s abdominalnom boli u dobi od 11 do 15 godina*
- *kontrolni uzorak zdrave djece (N=50)*

- *46 djece oboljele od astme u dobi od 10 do 15 godina*
- *48 djece oboljele od astme ekstrinzičnog tipa u dobi od 11 do 17 godina*
- *42 zdrava djeteta*

- *33 djeteta sa sinkopom u dobi od 9 do 14 godina*
- *kontrolni uzorak zdrave djece (N=42)*

TEORIJSKA POLAZIŠTA

1. ***Model rizičnih i zaštitnih faktora (Walander i Varni, 1998)***
2. ***Transakcijski model stresa i suočavanja (Thompson, 1985)***
3. ***Biobiheviornalni model obiteljskih sustava (Wood, 1993)***

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

- ⇒ *Zdravstveni problemi i osobni rizični i zaštitni čimbenici*
- ⇒ *Zdravstveni problemi i kontekstualni rizični i zaštitni čimbenici*

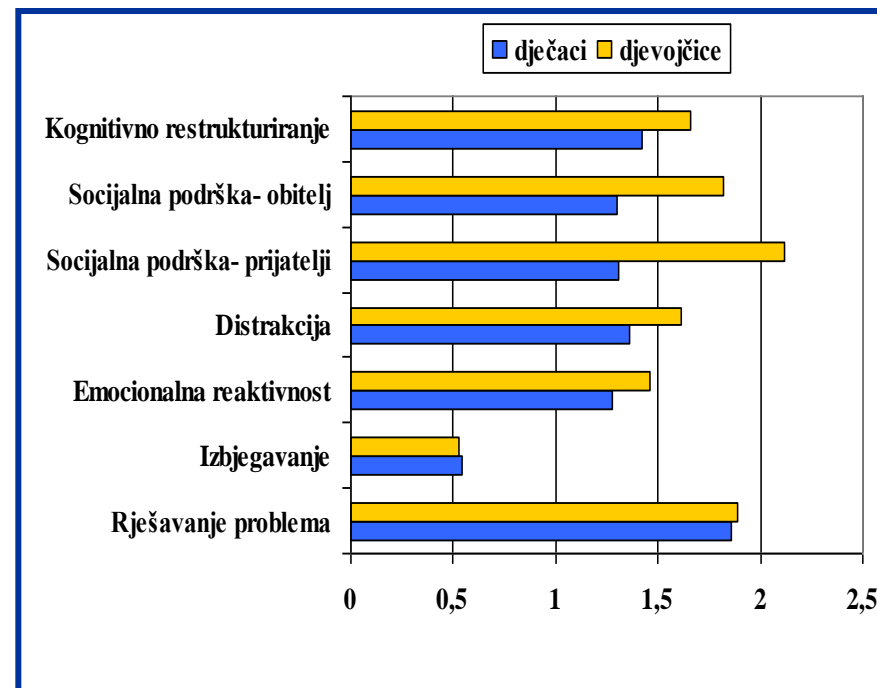
OSOBNI RIZIČNI I ZAŠTITNI ČIMBENICI

- Dob i spol
- Samopoštovanje
- Perfekcionizam
- Zadovoljstvo vlastitim tijelom
- Kvaliteta života povezana sa zdravljem
- Strategije suočavanja sa stresom
- Anksioznost
- Depresivnost

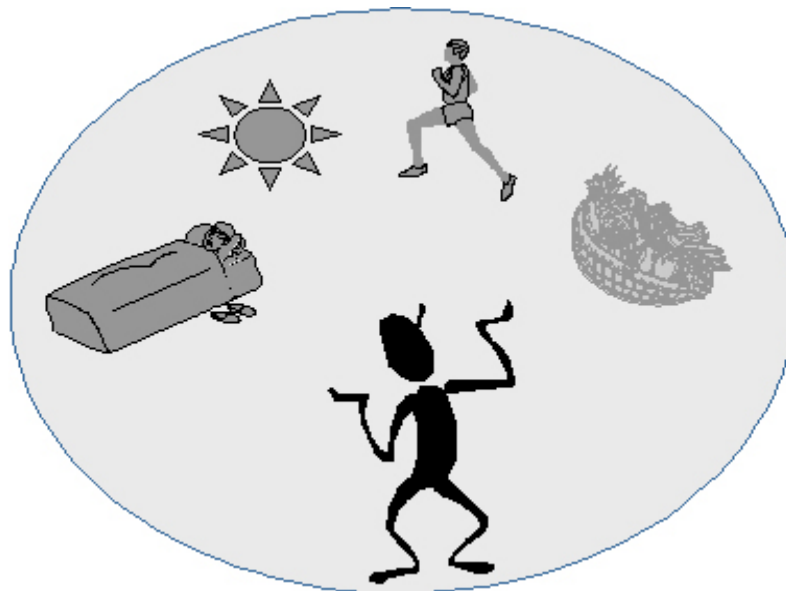
STRATEGIJE SUOČAVANJA SA STRESOM

- Djeca oboljela od **dijabetesa, abdominalne boli i astme** pri suočavanju sa stresom najčešće koriste strategije ***rješavanja problema i traženja socijalne podrške od obitelji i prijatelja***, koje ujedno i procjenjuju najefikasnijima.
- Rezultati također konzistentno pokazuju kako su djevojčice u odnosu na dječake sklonije traženju socijalne podrške od obitelji i prijatelja.

Učestalost korištenja strategija suočavanja kod dječaka i djevojčica oboljelih od astme

STRATEGIJE SUOČAVANJA SA STRESOM

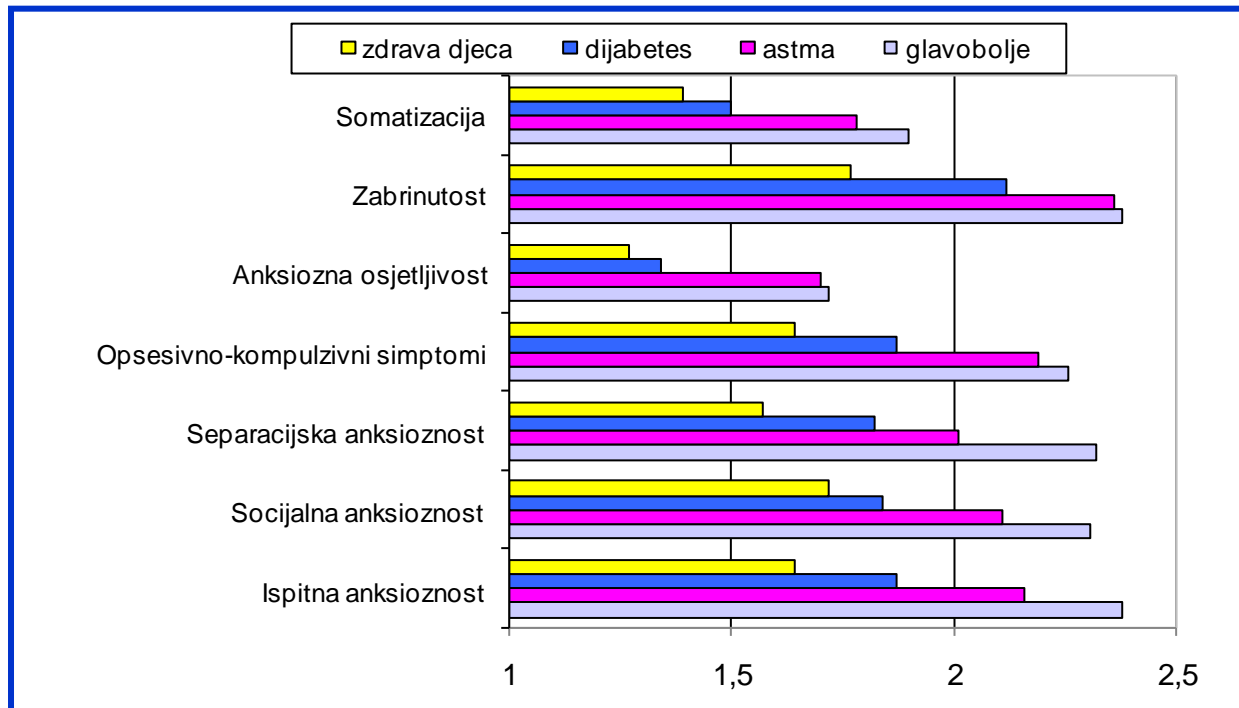
Neke strategije suočavanja, prvenstveno **izbjegavanje i emocionalna reaktivnost**, mogu se smatrati rizičnim faktorom za **lošiju kvalitetu života djece s dijabetesom tip1**, što je posebno izraženo kod djevojčica koje češće i koriste takve oblike suočavanja sa stresom.

IZBJEGAVANJE – KVALITETA ŽIVOTA

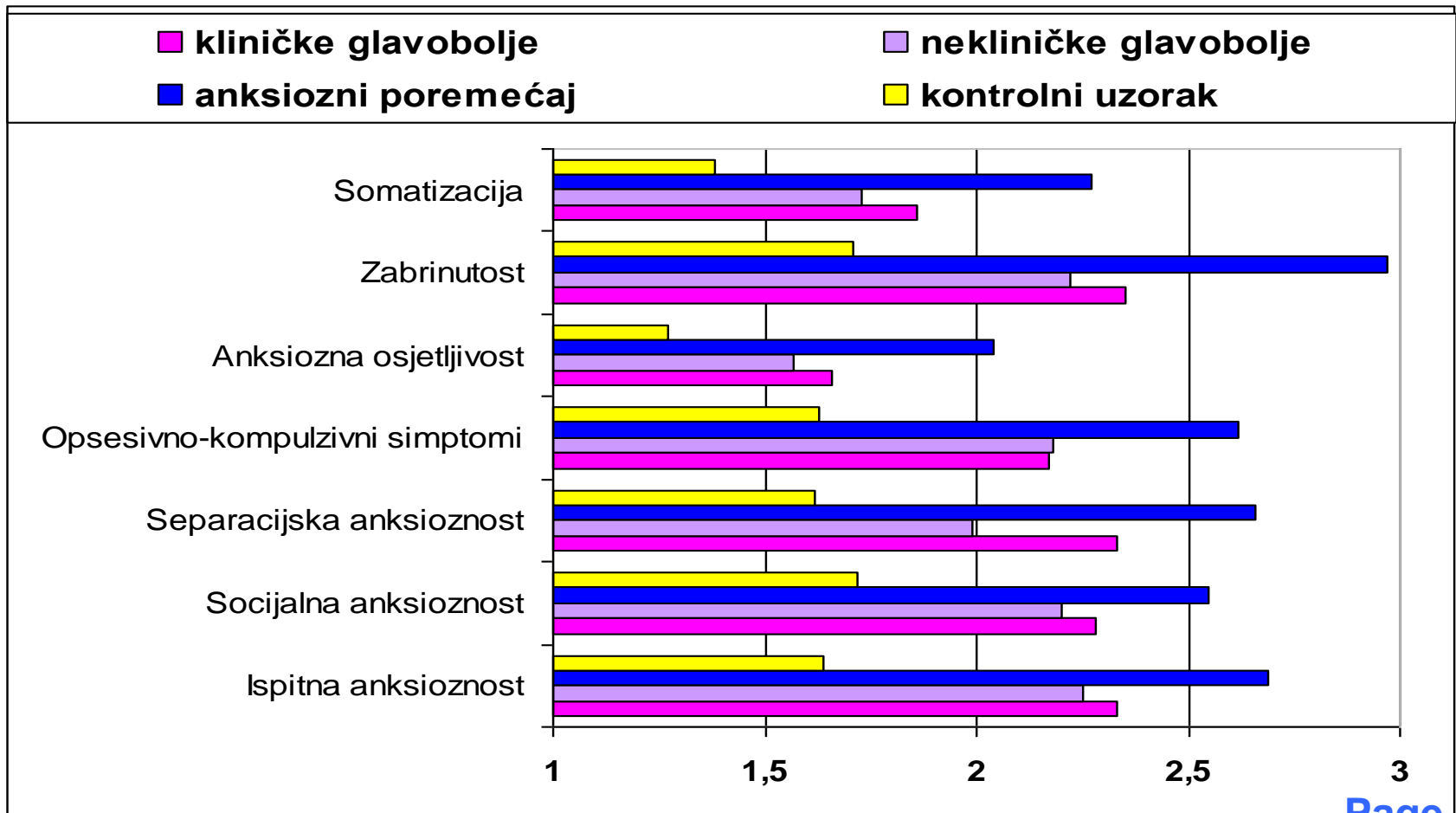
ANKSIOZNOST

- Simptomi anksioznosti pokazali su se različito izraženima kod djece oboljele od različitih bolesti: **o najmanje simptoma anksioznosti izvještavaju djeca oboljela od dijabetesa**, dok djeca oboljela od astme, glavobolja i sinkope izvještavaju o doživljavanju značajno više simptoma na svim dimenzijama anksioznosti od zdrave djece.

ANKSIOZNOST

Broj (u %) ispitanika koji su postigli rezultat iznad 9. decila na SKAD-62 upitniku

OSOBNI RIZIČNI I ZAŠTITNI ČIMBENICI & NAVIKE HRANJENJA

- **Samprocjena tjelesne težine i željena tjelesna težina** pokazale su se rizičnim čimbenicima za razvoj poremećaja hranjenja. Naime, rezultati istraživanja pokazuju kako subjektivni doživljaj vlastite tjelesne težine ima veći utjecaj na ozbiljnost držanja dijete nego stvarna tjelesna težina.
- **Zadovoljstvo tjelesnim izgledom** značajno je povezano s učestalijim držanjem dijete i većom zaokupljenošću hranom kod adolescentica.
- **Perfekcionizam** se pokazao povezanim s povećanim rizikom za razvoj poremećaja hranjenja: djevojke koje drže dijetu izvještavaju o izraženoj sklonosti perfekcionizmu
- **Depresivnost** se pokazala značajnim prediktorom zabrinutosti zbog prehrane i držanja dijete te socijalnih pritisaka u vezi s hranjenjem. Uočena je također i veća izraženost depresivnih simptoma među djevojkama koje su na dijeti.

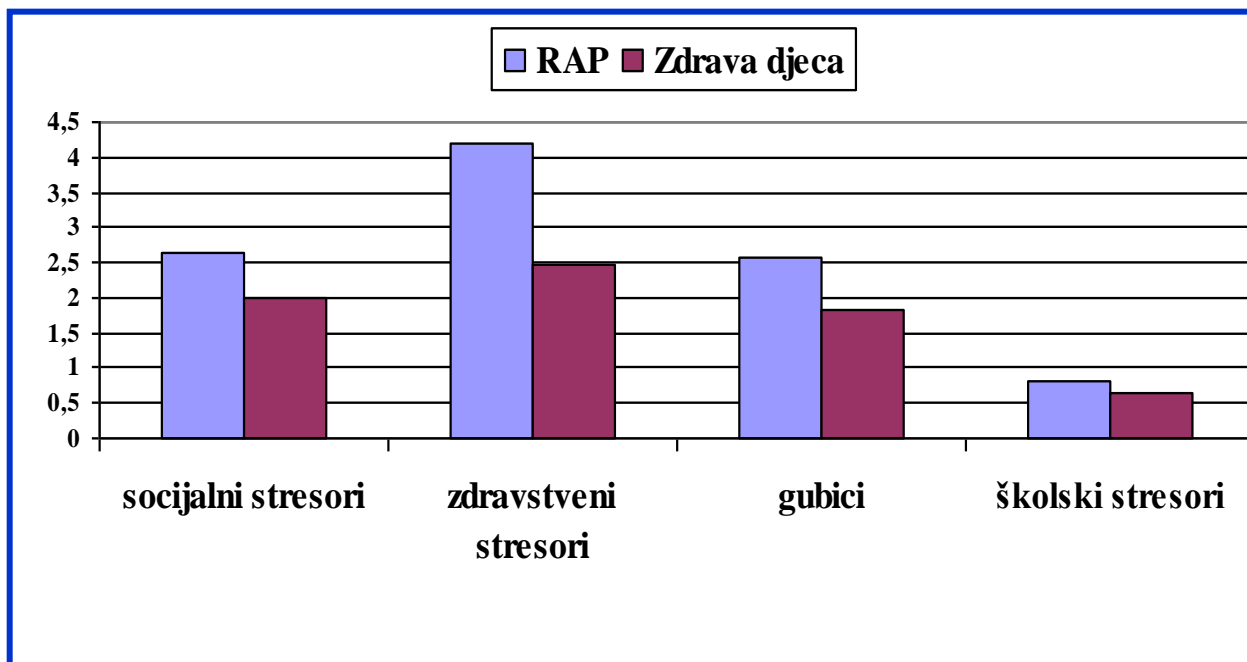
KONTEKSTUALNI RIZIČNI I ZAŠTITNI ČIMBENICI

- Obiteljski odnosi
- Stresni životni događaji
- Određene profesije i sportovi (balet, gimnastika)

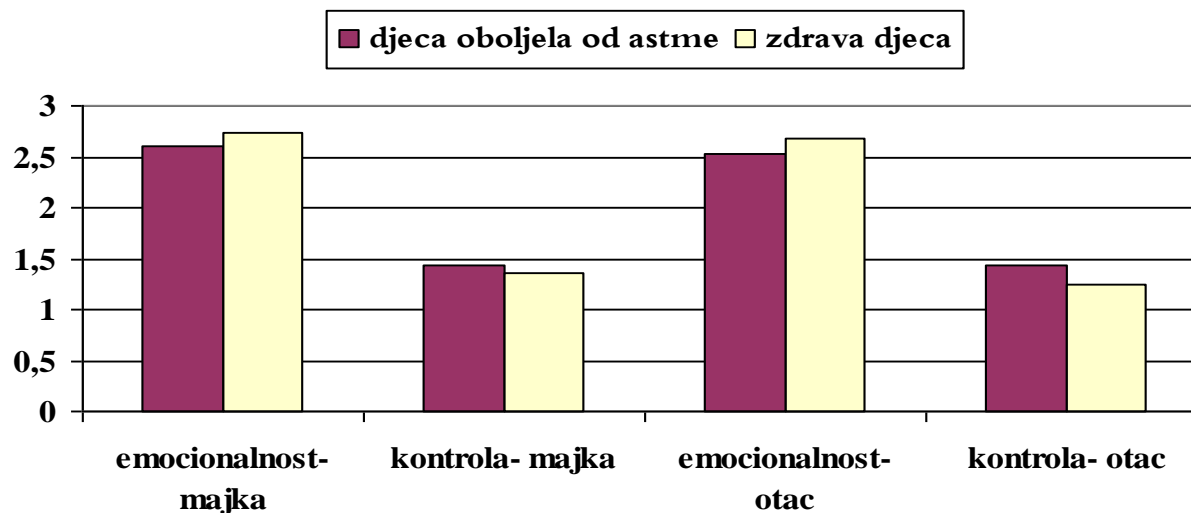
STRESNI ŽIVOTNI DOGAĐAJI

- djeca s RAP-om doživljavaju veći broj stresnih događaja tijekom života u odnosu na zdravu djecu.
- S obzirom na područje života u kojem se stresori pojavljuju, doživljavali su **veći broj socijalnih i zdravstvenih stresnih događaja**.

OBITELJSKI ODNOSI

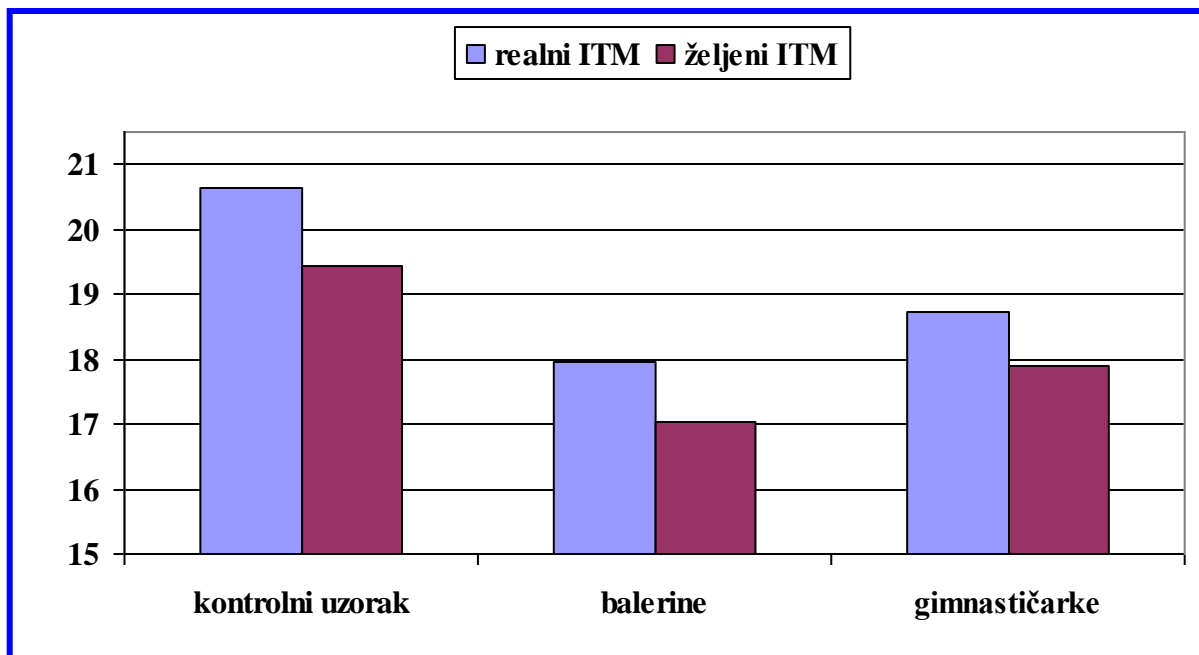
- **Emocionalnost kao dimenzija roditeljskog ponašanja**, pokazala se zaštitnim čimbenikom koji je povezan sa smanjenjem broja pojedinih zdravstvenih problema kao što su simptomi astme i abdominalne boli, te držanje dijete među adolescenticama

- **Kontrola od strane oca i majke** rizični su faktori za pogoršanje različitih zdravstvenih problema

ODREĐENE PROFESIJE I SPORTOVI

- **Djevojke koje se bave gimnastikom i baletom** u odnosu na kontrolni uzorak srednjoškolki postižu značajno više rezultate na Skali adolescentnog držanja dijete
- gimnastičarke i balerine imaju značajno niži realni i željeni indeks tjelesne mase u odnosu na kontrolni uzorak

3. KVALITETA ŽIVOTA STUDENATA

Lucija Mičić, prof.

Dosadašnja područja istraživanja

- 1. Problemi i poteškoće studenata Sveučilišta u Zadru***
- 2. Zdravlje i zdravstveno ponašanje studenata Sveučilišta u Zadru***
- 3. Ličnost i akademsko postignuće***

1. Problemi i poteškoće studenata Sveučilišta u Zadru*

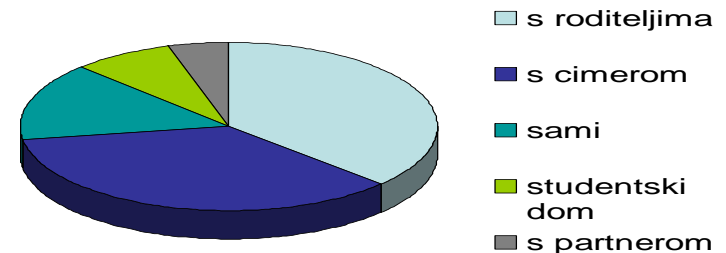
- Osnovni demografski podaci
- Zadovoljstvo u različitim domenama privatnog i akademskog života
- Najčešći problemi tijekom studija
- Mišljenje i sugestije o sadržaju i načinu rada Studentskog savjetovališta

*Nekić M., Tucak Junaković I., Macuka I., Burić I., Vulić Prtorić A., Ivanov L. (2008). **Problemi i poteškoće studenata sveučilišta u Zadru: Potreba za otvaranje studentskog savjetovališta.** *Sažetci radova, XVI. Dani psihologije; Zadar. Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru.*

Osnovni demografski podaci

Ispitanici: 411 studenata

- Studenti = **20,7%**
- Studentice = **79,3%**
- Prosječna dob = **21 godina**
- Promijenili mjesto boravka zbog studiranja: **63,4%**

Zadovoljstvo u različitim domenama privatnog i akademskog života

Najnezadovoljniji

*su uspjehom na studiju i
ljubavnom vezom*

Najzadovoljniji

*su svojim intelektualnim
sposobnostima i
socijalnim vještinama*

Najčešći problemi tijekom studija

- Napetost ili nervoza **92,7%**
- Strah od neuspjeha u studiju **78,8%**
- Neracionalno korištenje vremena za učenje i zabavu **72,7%**
- Nesigurnost u svezi buduće karijere **63,5%**
- Osjećaj snažne tjeskobe u svezi polaganja ispita **62,5%**
- Financijski problemi **60,3%**

Mišljenje i sugestije o sadržaju i načinu rada Studentskog savjetovališta

- **44%** studenata potražilo bi stručnu psihološku podršku i pomoć kada bi im ta mogućnost bila na raspolaganju.
- Za individualno savjetovanje zainteresirano je **68,8%** studenata.
- Za grupno savjetovanje zainteresirano je **22,4%** studenata
- Za sudjelovanje u edukativnim radionicama zainteresirano je **59,4%** studenata

2. Zdravlje i zdravstveno ponašanje studenata Sveučilišta u Zadru*

Cilj: provjeriti zdravstveno ponašanje i navike studenata Sveučilišta u Zadru

Problemi:

- 1) Ispitati kod studenata: *prehrambene navike, tjelesna aktivnost, seksualno ponašanje, alkohol, cigarete*
- 2) Provjeriti povezanost navedenih varijabli sa nekim aspektima mentalnog zdravlja: *Samopoštovanje, teškoće i depresivnost*

Ispitanici: N=675 - 77% studentica i 23% studenata

*Marinković, V. (2010). **Zdravlje i zdravstveno ponašanje studenata Sveučilišta u Zadru**. Rad prezentiran u sklopu Tjedna Zdravlja

*Jović, M., Ivuša, L. i Ožaković, D. (2009). **Navike pušenja i konzumiranja alkohola među studentima Sveučilišta u Zadru**. Rad prezentiran na 2. hrvatskom kongresu primjenjene psihologije održanom u Opatiji

Prehrambene navike

Doručuje:

52% svaki dan
43% povremeno
5% nikada

Konzumira kuhani obrok:

41% svaki dan
49% gotovo svaki dan
9% rijetko
1% gotovo nikad

Tjelesna aktivnost

Aktivno bavljenje sportom:

1-2 sata – 86%
3-4 sata – 9%
5 i više sati – 5%

Rekreativno bavljenje sportom:

1-2 sata – 84%
3-4 sata – 10%
5 i više sati – 6%

Učestalost hodanja:

1-2 sata – 40%
3-4 sata – 36%
5 i više sati – 24%

Seksualno ponašanje

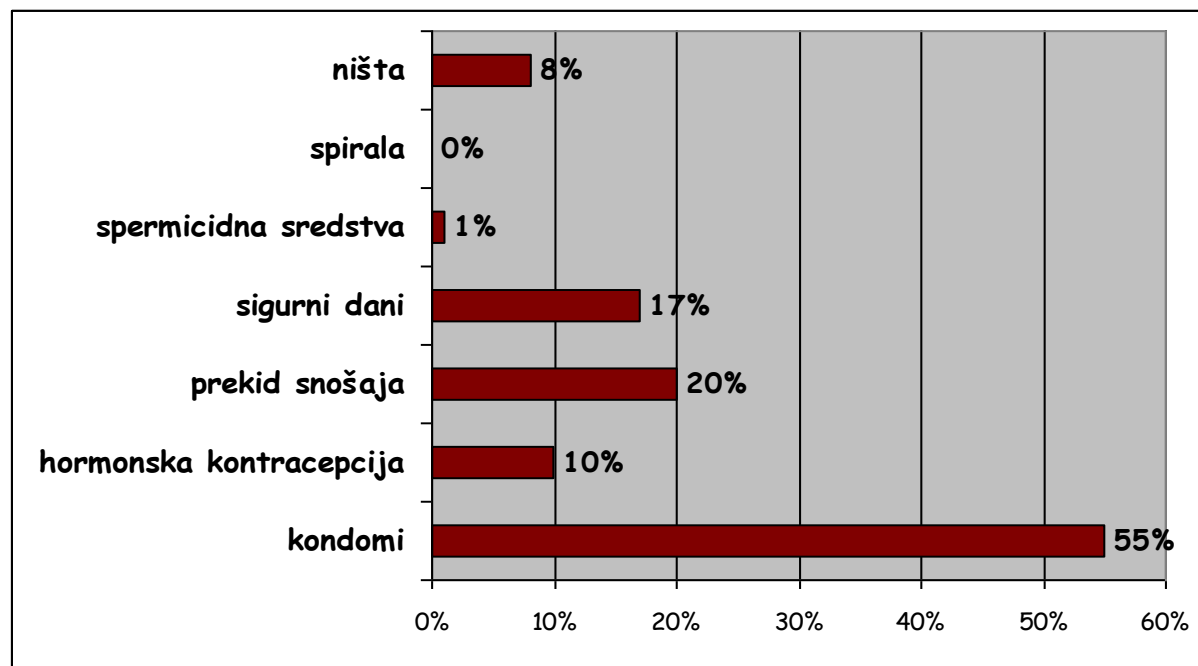

80% studenata imalo je seksualni odnos

42% studentica bilo je kod ginekologa

dreamstime.com

Što studenti
najviše koriste
pri seksualnim
odnosima?

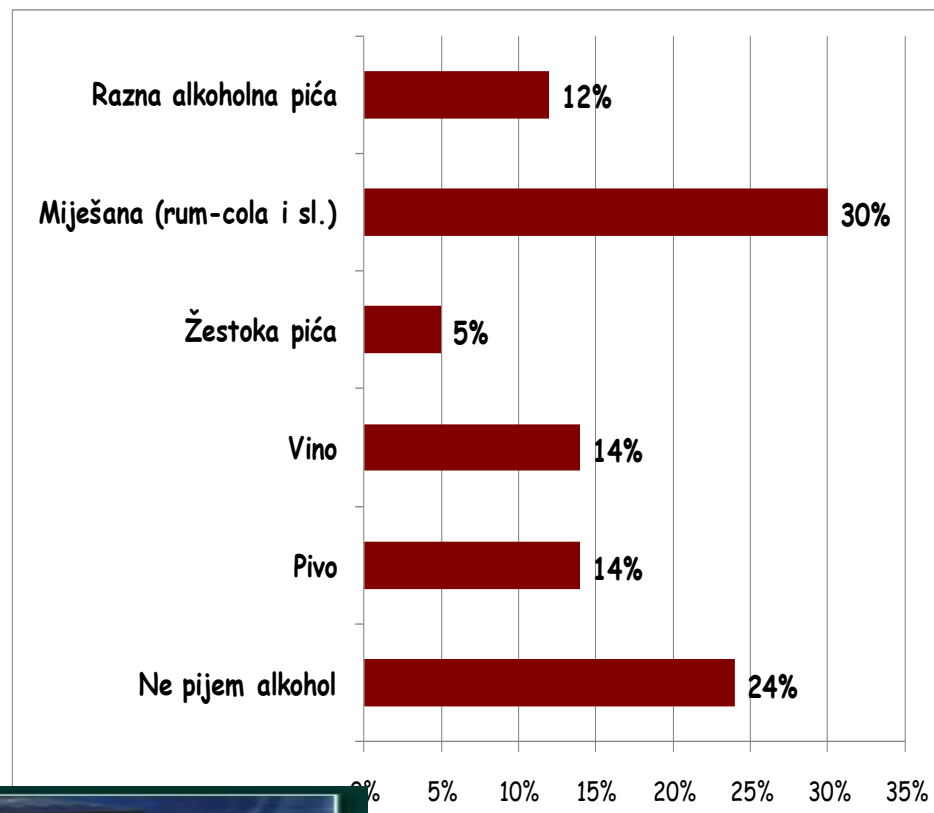

Konzumacija alkohola i cigareta

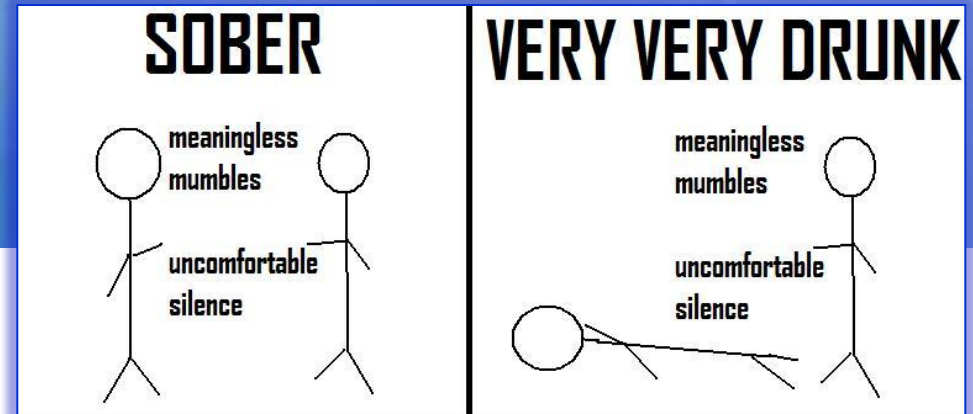
Alkohol: 65% studenata se napilo barem jednom

Cigarete:

- **47%** studenata puši
- **14%** studenata puši manje od jedne cigarete dnevno
- **10%** barem jednu dnevno
- **9%** do 5 dnevno
- **17%** više od 5 dnevno

Znanje o alkoholu

- *Alkohol te ugrije- 70%* netočnih odgovora
- *Šampanjac ili alkohol s gaziranim mješavinama djeluje jače- 73%* netočnih odgovora
- *Miješanje pića dovodi do većeg pijanstva- 88%* netočnih odgovora
- *Alkohol nije droga- 48%* netočnih odgovora
- *Crna kava smanjuje opijenost- 39%* netočnih odgovora
- *Svakoga tko se opio previše treba staviti u krevet da se otrijezni- 30%* netočnih odgovora

3. Ličnost i akademsko postignuće

- a) Ličnost i psihopatologija: Usporedba korelacija među rezultatima dobivenim Freiburškim inventarom ličnosti (FPI-R) i Kratkim inventarom simptoma (BSI)*

- b) Dimenzije ličnosti kao prediktori obrambenih mehanizama**

*Vulić-Prtorić, A. i Marinović, L. (2010). **Personality and Psychopathology: Comparison of the Correlation Patterns on the Freiburg Personality Inventory (FPI-R) and Brief Symptom Inventory (BSI)**. Rad prezentiran na 9th Alps Adria Psychology Conference in Klagenfurt

Vulić-Prtorić, A. i Marinović, L. (2011). **Dimenzije ličnosti kao prediktori obrambenih mehanizama. Rad prezentiran na 20. Danima Ramira i Zorana Bujasa, Zagreb (**VIDI POSTER U SUBOTU →**)

a) Ličnost i psihopatologija: Usporedba korelacija dobivenih Freiburškim inventarom ličnosti (FPI-R) i Kratkim inventarom simptoma (BSI)

- **Cilj:** Ispitati korelacije između osobina ličnosti i znakova psihopatologije u uzorku hrvatskih studenata i studentica.
- **Ispitanici:** 302 studenta u dobi od 19 do 27 godina
- **Rezultati:**
 - Kao što je i očekivano najviše korelacije su utvrđene između emocionalnosti i svih simptoma iz BSI-a kod oba spola
 - Također, tjelesne tegobe najviše koreliraju sa svim BSI simptomima kod oba spola
 - Kod žena su viši rezultati na BSI povezani sa manjim životnim zadovoljstvom i manje želje za konformiranjem.

b) Dimenzije ličnosti kao prediktori obrambenih mehanizama

- **Ispitanici:**

295 studenata Sveučilišta u Zadru

- **Instrumenti:**

DSQ-40 i FPI-R

- **Rezultati:**

- Studenti i studentice se razlikuju u 8 od 12 FPI-R subskala i 12 od 20 DSQ-40 mehanizama obrane
- Dimenzije ličnosti bolje predviđaju različite mehanizme obrane kod žena nego muškaraca
- Društvena usmjerenost bila je najbolji prediktor različitih mehanizama obrane i kod studenata i kod studentica.

Trenutna i buduća istraživanja

- **Istraživanja u području ličnosti i akademskog postignuća**
- **Istraživanja potreba studenata s invaliditetom**

- www.unizd.hr/savjetovalište

HVALA NA PAŽNJI !!!